

GRADNIK KOT PREVAJALEC

1 Gradnikovi prevodi v številkah

Gradnikov obsežen in malo poznani prevajalski opus¹ je zajemal iz številnih, tudi zunajevropskih literatur.² Iz izvirmika je prevajal slovansko književnost, prav tako iz romanskih (iz italijanščine, španščine, francoščine) ter germanskih jezikov (iz nemščine in angleščine). Preko nemških prevodov je prevajal romunsko književnost (Boršnik 1954: 148). Prek prevodov je prevajal tudi kitajsko liriko in japonsko ljudsko izročilo. V posamičnih prevodih se je dotaknil novoperzijske, belgijske, arabske in egipčanske književnosti.

Njegova prevodna dejavnost se je ohranila v več kot osemdesetih knjižnih delih, izdanih v skoraj stoletnem obdobju med leti 1905 in 1998. V ta sklop so zajeta tudi dela, ki pomenijo ponatise in izdaje ter dela, v katerih je Gradnik sodeloval kot soprevajalec, včasih tudi zgolj s posamičnim prevodom (npr. *Kratkotrajna sreča Françoisa Villona*). Ob že omenjenem romanu, za katerega je Gradnik prevedel Villonovo balado, so to še *Srbske narodne pripovedke*, *Japonske pravljice*, *Spevi Sadhana ali pot k popolnosti*, *Venec slovanskih povesti*, ter pesniške zbirke Carduccija, Leopardija in Lorce.

Prevladujejo prevodi lirike, proznih del je šestnajst. Gradnik je prevedel štiri dramske tekste, od katerih so bili objavljeni le trije (D'Annunzio: *Sen jesenskega zatona*, Benelli: *Okrutna šala in Ljubezen treh kraljev*, *Tragičen poem v treh dejanjih*). Med prozna dela spadajo *Japonske pravljice*, *Srbske narodne pripovedke*, *Stojša in Mladen*, *Laž ima kratke noge*, *Izbrane srbske narodne pripovedke*, *Srbski realisti*, *Kaštanka* (Čehov), *Novele Ade Negri*, *Čarobni studenec in druge japonske pripovedke*, *Koko in druge živalske zgodbe*, *Mrtvo mesto* (Georgesa Rodenbacha), *Zlata srca*, *Hrvatske povesti*, *Božje solze: povesti in slike*, *Pravljice* (Wilde), *Gorkijeve Drobne povesti in Laž* (Leonid Andrejev).

Največ prevodov je bilo objavljenih v knjižni obliki v dvajsetih letih prejšnjega stoletja (devetnajst), le nekaj manj v petdesetih letih (šestnajst). Precej prevodov je izšlo v štiridesetih letih (dvanajst) in šestdesetih letih (deset). V tridesetih letih jih je izšlo občutno manj, le pet. Maloštevilne so objave njegovih prevodov na začetku prevajalske poti, od leta 1900 do 1910 eno delo, med leti 1910–1920 šest del. Po smrti, v sedemdesetih letih, je izšlo šest knjig z njegovimi prevodi, naslednje desetletje še pet in zadnji dve leta 1998.

Veliko število prevodov je namenjenih otrokom, ob tem je tudi veliko prevedenega ljudskega slovstva. Opazen je delež prevodov vključenih v Gradnikove izvirne pesniške zbirke, posebej iz kitajske lirike. Pri prevodih so ob ponovnih izdajah večinoma opazni popravki.

¹ Študija je zajela prevode, ki so bili objavljeni v knjižni obliki, izpuščeni so prevodi iz revialnih tiskov in neobjavljeni prevodi.

² Gradnik je začel svojo prevajalsko pot pri ruski književnosti. Po prevajalskih začetkih se je obrnil med prvo svetovno vojno k poeziji Rabindranatha Tagoreja. Vzporedno je prevajal dela iz srbske in hrvaške književnosti ter kitajsko liriko. V tridesetih letih se je usmeril k italijanski, španski in angleški književnosti. Po letu 1945 je prevedel *Rubajate* in osrednja dela jugoslovanskih književnosti (*Zadavec* 1981: 165–169). Med prvo in tretjo Gradnikovo izvorno zbirko je tako nastalo petero prevodov Rabindranata Tagoreja *Rastoči mesec* (1917), *Ptice selivke* (1921), *Vrtnar in Žetev* (1922), *Gitandžali* (1924). Med tretjo in četrto zbirko je izšla prva izdaja *Kitajske lirike* (1928), med četrto in peto zbirko prevodi *Portugiških sonetov* angleške pesnice Elisabeth Barret-Browning. Med peto in šesto zbirko je pesnik objavil zbornik *Italijanske lirike* (1940), med šesto in sedmo knjigo izbor *Moderne španske lirike* (1943) (Kalan 1954: 287–288).

2 Izdaje in ponatise

Največ izdaj je doživel Gradnikov izbor *Kitajske lirike*, in sicer po prvi izdaji iz leta 1928 in drugi, dopoljnjeni izdaji iz leta 1951, je bila knjiga izdana še štirikrat, v letih 1958, 1963, 1972 in v ponatisu leta 1974. Ponovno izdajo sta doživeli tudi dve Tagorejevi deli *Rastoči mesec* (1917, 1921) in *Ptice selivke* (1921, 1961). Ponatisnjeno je bilo delo *Spevi; Sadhana ali pot k popolnosti* (1984, 1998). *Portugiški soneti* Elizabete Barret- Browning so izšli leta 1933 in leta 1961 (v rimani obliki). V dveh izdajah so izšle Li Tai-Pojeve *Pesmi* (1950, 1961) in Njegošev *Gorski venec* (1947, 1965). Srbska pravljica *Laž ima kratke noge* iz leta 1956 je bila ponatisnjena leta 1981. *Kratkotrajna sreča Françoisa Villona* iz leta 1967 je bila ponatisnjena leta 1986.

Nekateri prevodi pesmi se ponovijo v različnih izdajah, tako Li-Tai-Pojeve pesmi niso objavljene le v izboru *Pesmi*, ampak tudi v *Kitajski liriki*. Podobno velja za španske prevode v *Moderne španski liriki*. Nekateri so objavljeni v delih *Federico Garcia Lorca* in *Juan Ramon Jimenez*. Nekateri prevodi Petrarche, Leopardija, Buonarottija in Carduccija iz *Italijanske lirike* so bili kasneje ponatisnjeni v delih *Soneti in kancone* (Petrarca), *Izbrane pesmi* in *Carducci* (Carducci), *Leopardi* (Leopardi) ter *Soneti* (Buonarotti). Pesem Alija je bila natisnjena v zbirki *Pisani oblaki* in v zbirki *Pesmi za otroke*.

Nekaj prevedenih pesmi je bilo objavljenih tudi v Gradnikovih zbirkah, tako Michelangelovi soneti in dve pesmi Jimeneza so bili natisnjeni v izboru *Svetle samote*. Pesem A. Machada je bila prav tako objavljena med Gradnikovim izvornim pesniškim opusom (*Zlate lestve*). Verlainova pesem je bila objavljena v zbirkah *Pot bolesti* in *Svetlih samotah*. V *Prešernovih nemških pesnitvah* iz leta 1947 so ponovno objavljeni soneti iz Gradnikovega prevoda *Prešernovi nemški soneti*, objavljenem leto pred tem. Nekatere pesmi iz *Kitajske lirike* so objavljene v Gradnikovih zbirkah (*Padajoče zvezde*, *Pot bolesti*, *De profundis*).

Prav tako so v različne knjižne izdaje umeščeni nekateri prevodi proze (*Srbski realisti* in *Božje solze*). Gradnikovi prevodi srbskih narodnih pripovedk so bili objavljeni v *Izbranih srbskih narodnih pripovedkah* in kasneje v *Srbskih narodnih pripovedkah*. Samostojno sta izšli pravljici *Stojša in Mladen* ter *Laž ima kratke noge*, ki sta bili objavljeni tudi v omenjenih zbirkah ljudskega slovstva. Pravljica *Stojša in Mladen* je bila objavljena obenem v zbirki *Stojša in Mladen*. Pripovedke iz zbirke *Čarobni studenec in druge japonske pripovedke* so bile ponovno objavljene v širšem izboru *Japonske pravljice*.

LITERATURA

- Marja BORŠNIK, 1954: *Pogovori s pesnikom Gradnikom*. Maribor: Obzorja.
 Filip KALAN, 1954: Beseda o pesniku. Alojz Gradnik, *Harfa v vetru*. Ur. Filip Kalan. Ljubljana: DZS. 286–290.
 Franc ZADRAVEC, 1981: *Alojz Gradnik*. Ljubljana, Partizanska knjiga.

Ana Toroš
 Ljubljana